

Kasvun ja oppimisen lautakunta 09.02.2022 § 19

§ 19

Espoon suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelman (2021) tarkistaminen

Valmistelijat / lisätiedot:
Tuulosniemi Susan

Metsola Maija

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Toisen asteen koulutuksen johtaja Erma Tapio

Kasvun ja oppimisen lautakunta hyväksyy seuraavat muutokset Espoon lukiokoulutuksen opetussuunnitelmaan (2021)

1
Äidinkielen ja kirjallisuuden suomen kieli ja kirjallisuus (ÄI) sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärien pakollisiin opintojaksoihin tehdään selostusosassa esitetyt muutokset.

2
Kemian (KE) pakolliset opintojaksot yhdistetään selostusosassa esitetyn mukaisesti.

3
Fysiikan (FY) pakolliset opintojaksot yhdistetään selostusosassa esitetyn mukaisesti.

4
Englannin (ENA) ja ruotsin (RUA, RUB1) kielen pakolliset opintojaksot yhdistetään selostusosassa esitetyn mukaisesti.

5
Yhteiskuntaopin (YH) ja matematiikan (MAA, MAB) yhteinen Talous tutuksi –opintojakso puretaan selostusosassa esitetyn mukaisesti pakollisiksi opintojaksoiksi.

Muutokset tulevat voimaan 1.8.2022.

Käsittely

Päätös

Kasvun ja oppimisen lautakunta:

Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Lainsäädäntö ja viranomaismääräykset

Opetushallituksen määräyksen 7.11.2019 (OPH-2263-2019) mukaisesti koulutuksen järjestäjän tulee lukiolain 12 §:n mukaisesti hyväksyä lukion opetussuunnitelman perusteiden mukainen opetussuunnitelma. Opetussuunnitelmassa päätetään opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tuen toteuttamisesta, opiskelijoille tarjottavista opintojaksoista ja niihin osallistumisen edellytyksenä olevista opintosuorituksista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Espoossa kasvun ja oppimisen lautakunta (ent. opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta) hyväksyy kaupunkitasoisen opetussuunnitelman ja lukioiden johtokunnat lukiokohtaiset opetussuunnitelmat.

Opetus- ja varhaiskasvatuslautakunta hyväksyi 16.9.2020 § 147 suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelman ja se tarkistettiin 9.6.2021 § 130.

Esityksen valmistelun tausta

Uudet opetussuunnitelmat otettiin valtakunnallisesti käyttöön 1.8.2021. Uudessa opetussuunnitelmassa (2021) kurssit on muutettu oppiaineiden moduuleista muodostetuiksi, eri pituisiksi opintojaksoiksi, joiden laajuutta kuvataan opintopisteillä. Aikaisempi kurssi vastaa nykyisin kahta (2) opintopistettä. Tässä laajuudessa opetus mahtuu yhden periodin ajalle (aikaisemmin jaksolle).

Espoossa tarjotaan pakolliset ja valtakunnalliset valinnaiset opintojaksot samanlaisina kaikissa lukioissa. Uusi opetussuunnitelma koskee vain syksyllä 2021 ja sen jälkeen aloittaneita opiskelijoita. Vanhemmat opiskelijat etenevät opinnoissaan kurssimuotoisesti, kuten tähänkin asti.

Käytännön työ syksyn 2021 aikana on osoittanut tiettyjä haasteita, ja eri pituiset opintojaksot ovat asettaneet muutostarpeita opetuksen järjestämiseen. Opetuksen sujuvuutta, opiskelijoiden ja opettajien jaksamista sekä pedagogisia tarpeita on arvioitu syyslukukaudella ensimmäisten periodien (1–3) aikana aineyhteistyön pajoissa sekä kyselyn avulla. Esityksen muutokset ovat muodostuneen aineryhmien yhteistyössä, ja lukioiden rehtorit ovat ne hyväksyneet. Lokakuussa 2021 pidettiin opiskelijoille ja opetushenkilökunnalle kysely, johon vastasi lähes 3000 henkilöä (opiskelijat, n=2765. Opettajat, n=198).

Yhtenä merkittävänä tekijänä muutosehdotusten taustalla on 1 op tai 3 op laajuisten opintojaksojen tuomat haasteet. Kyselyn vastausten perusteella kävi ilmi, että eri pituisten opintojaksojen epätasainen jakautuminen periodin ajalle lisäsi kuormitusta sekä opiskelijoille että opetushenkilöstölle; hankaloitti lukujärjestyksien laatimista ja pirstaloi opetusta. Erityisesti yhden (1) opintopisteen opintojaksot koettiin epäsuotuisiksi: Opetuksen joustavuus kärsi ja lyhyetkin poissaolot vaikeuttivat selvästi opinnoissa etenemiseen. Opiskelijalle kaksi yhden opintopisteen opintojaksoa tarkoittaa lähtökohtaisesti kahta summatiivista loppuarviointi periodissa yhden sijaan. Tämän opiskelijat kokivat lisäävän kuormitusta.

Päätösehdotuksen mukaiset muutokset eivät opiskelijan kannalta vaikuta määrällisesti opetettaviin sisältöihin, tavoitteisiin tai laaja-alaiseen osaamiseen, sillä esitysten mukaisten muutoksien myötä opetus vain rytmittyy eri tavoin. Koska arviointi tapahtuu opintojaksoittain, opintojaksojen yhdistäminen tai jakaminen vaikuttaa arviointikertojen määrään.

Päätösehdotuksen selosteet

1

Äidinkielen ja kirjallisuuden suomen kieli ja kirjallisuus (ÄI) sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärien pakollisiin opintojaksoihin tehdään esitetyt muutokset

Esitys:

Äidinkielen ja kirjallisuuden suomen kieli ja kirjallisuus (ÄI) sekä suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärien pakolliset opintojaksot muutetaan kahden (2) opintopisteen laajuisiksi. Moduulit jaetaan opintojaksoiksi seuraavasti:

ÄI Nykyinen

ÄI1+ÄI2 Kieli ja tekstit (3 op)

ÄI3+ÄI4 Kirjallisuus ja vuorovaikutus (3 op)

ÄI5+ÄI7 Vuorovaikutus ja tekstien tulkinta (3 op)

ÄI6+ÄI8 Kirjallisuus ja kirjoittaminen (3 op)

ÄI Esitys

ÄI1 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

ÄI2+ÄI3 Kieli ja vuorovaikutus (2 op)

ÄI4 Kirjallisuuden tulkinta (2 op)

ÄI5 Kriittinen lukeminen ja vaikuttaminen (2 op)

ÄI6+ÄI7 Vuorovaikutus ja kirjoittaminen (2 op)

ÄI8 Kirjallisuus ja konteksti (2 op)

S2 Nykyinen

S21+ S22 Kieli ja tekstit (3 op)

S23+S24 Kirjallisuus ja vuorovaikutus (3 op)

S25+S27 Vuorovaikutus ja tekstien tulkinta (3 op)

S26+S28 Kirjallisuus ja kirjoittaminen (3 op)

S2 Esitys

S21 Tekstien tulkinta ja kirjoittaminen (2 op)

S22+S23 Kieli ja vuorovaikutus (2 op)

S24 Kirjallisuuden tulkinta (2 op)

S25 Kriittinen lukeminen ja vaikuttaminen (2 op)

S26+S27 Vuorovaikutus ja kirjoittaminen (2 op)

S28 Kirjallisuus ja konteksti (2 op)

Perustelut:

Puolentoista periodin ajalle levittäytyvät opintojaksot vaikeuttavat opintotarjottimen tekemistä ja sekä opettajien että opiskelijoiden lukujärjestysten rakentamista.

Opiskelijoiden kohdalla kolmen opintopisteen opintojaksot vaikeuttavat kurssivalintojen tekoa. Kun yksittäinen opintojakso varaa lukujärjestyksestä puolentoista periodin pituisen jakson, vähentää se valinnaisuutta muiden opintojen suhteen. Erityisesti kolmen opintopisteen opintojaksot aiheuttavat hankaluuksia silloin, jos opiskelijan pitäisi syystä tai toisesta, esimerkiksi oppimäärän vaihtamisen takia, tehdä muutoksia lukujärjestykseensä.

Opintojen etenemisen kannalta laajat opintojaksot ovat hankalia opiskelijoille, joilla on vaikeuksia saada kurssitöitä tehtyä. Kolmen opintopisteen suoritus vaatii enemmän tai laajempia tehtäviä kuin kahden. Mahdollisesti suorittamatta jäänyttä laajaa opintojaksoa on myös myöhemmin lyhyttä kokonaisuutta hankalampi suorittaa itsenäisesti tai uudestaan opintojaksolle osallistumalla.

Kolmen opintopisteen opintojaksot lisäävät myös opettajan työn kuormitusta. Pitkien opintojaksojen sijoittaminen lukujärjestykseen aiheuttaa väistämättä puolikkaita periodeja, jolloin opetusta on vähemmän, ja toisaalta välillä opettajalla on kohtuuttoman paljon opetusryhmiä samassa periodissa. Käytännössä yksittäisen opettajan lukuvuoden opetus jakaantuu siis hyvin epätasaisesti. Nämä ongelmat ovat olleet huomattavia jo tänä vuonna, kun pitkät opintojaksot ovat olleet käytössä ensimmäisellä vuositasolla. Jos muutosta ei tehdä, ensi vuonna näitä opintojaksoja pitää saada mahtumaan opettajien lukujärjestyksiin vielä enemmän, kun myös toinen vuositaso opiskelee uuden opetussuunnitelman mukaan.

Palautetta opintojaksojen ongelmista on tullut äidinkielen ja kirjallisuuden opettajilta, opintotarjottimen teosta vastaavilta opettajilta ja apulaisrehtoreilta sekä espoolaisten lukioiden rehtoreilta.

Muutoksesta äänestettiin äidinkielen ainepajassa Etelä-Tapiolan lukiossa 9.11.2021, ja päätös muutosesityksestä oli yksimielinen. Ainepajaan osallistui äidinkielen ja kirjallisuuden opettajia kaikista Espoon kaupungin lukioista. Myös rehtorit ovat hyväksyneet esityksen.

2

Kemian (KE) pakolliset opintojaksot yhdistetään esityksen mukaisesti

Esitys:

Kemian pakolliset moduulit KE1 (1 op) ja KE2 (1 op) yhdistetään yhdeksi opintojaksoksi KE01KE02 Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus (2 op).

KE nykyinen:

KE1 Kemia ja minä (1 op)

KE2 Kemia ja kestävä tulevaisuus (1 op)

KE esitys:

KE1+KE2 Kemia, minä ja kestävä tulevaisuus (2 op)

Perustelut:

Kemian pakollisiin moduuleihin saataisiin enemmän syvyyttä, kun aiheita voisi järjestellä eri tavoin. Jos puolikkaan periodin aikana oppitunteja koulun muun toiminnan tai sairaspoissaolon takia jää pitämättä, opetuksen tiivistämiseen ja uudelleenjärjestämiseen olisi enemmän väljyyttä ja mahdollisuuksia. Opiskelijan arviointi ensimmäisissä periodeissa vain 6–8 oppitunnin perusteella ei ole myöskään mielekäästä.

Jos opiskelijalla on moduulit KE1 ja KE2 eri periodeissa - ja niiden välissä ehkä puolikin vuotta aikaa - tärkeitä oppitunteja kuluu asioiden kertaamiseen. Opiskelijaryhmän säilyminen samana helpottaa opetusta ja arviointia.

Moduulien KE1 ja KE2 sisällöt opetussuunnitelmassa eivät ole yhdistettävissä fysiikan tai biologian ensimmäisten moduulien kanssa.

Aineyhteistyöpajasta 9.11.2021 tullut yhteinen kannanotto muutoksen puolesta. Myös rehtorit ovat hyväksyneet esityksen.

3

Fysiikan (FY) pakolliset opintojaksot yhdistetään esityksen mukaisesti

Esitys:

Fysiikan pakolliset moduulit FY01 ja FY02 yhdistetään yhdeksi opintojaksoksi FY01FY02 (2 op) .

FY nykyinen:

FY1 Fysiikka luonnontieteenä (1 op)

FY2 Fysiikka, ympäristö ja yhteiskunta (1 op)

FY esitys:

FY1+FY2 Fysiikka luonnontieteenä fysiikan, ympäristön ja yhteiskunnan näkökulmasta (2 op)

Perustelut:

Fysiikan pakollisten moduulien yhdistäminen mahdollistaa oppiaineen laajemman käsittelyn ja antaa liikkumavaraa suunnitteluun. Poissaolot heikentävät suhteettomasti opiskelijan etenemistä oppiaineessa. Opiskelijan arviointi ensimmäisissä periodeissa vain 6–8 oppitunnin perusteella ei ole myöskään mielekästä. Yhden opintopisteen opintojaksojen ajallinen sijoittelu eri periodeihin aiheuttaa kertaamistarvetta, joka vie varsinaiseen opetukseen käytettävää aikaa tarpeettomasti. Opiskelijaryhmän säilyminen samana helpottaa opetusta ja arviointia.

Fysiikan aineenopettajat ovat hyväksyneet ehdotuksen enemmistön päätöksellä. Myös rehtorit ovat hyväksyneet esityksen.

4

Englannin (ENA) ja ruotsin (RUA, RUB1) kielen pakolliset opintojaksot yhdistetään esityksen mukaisesti

Esitys:

Pitkän A-englannin, pitkän A-ruotsin sekä lyhyen B1-ruotsin opintojaksoissa yhdistetään yhden opintopisteen ja kolmen opintopisteen pakolliset moduulit neljän opintopisteen opintojaksoiksi seuraavasti.

ENA (A-englanti) nykyinen:

ENA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

ENA2 Englanti globaalina kielenä (3 op)

ENA (A-englanti) esitys:

ENA1+ENA2 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja englanti globaalina kielenä (4 op)

RUA (A-ruotsi) nykyinen:

RUA1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

RUA2 Ruotsin kieli ja vuorovaikutusosaaminen (3 op)

RUA (A-ruotsi) esitys:

RUA1+RUA2 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja vuorovaikutusosaaminen (4 op)

RUB1 (B-ruotsi) nykyinen:

RUB1 Opiskelutaidot ja kieli-identiteetin rakentaminen (1 op)

RUB2 Ruotsin kieli arjessani (3 op)

RUB1 (B-ruotsi) esitys:

RUB1+RUB2 Opiskelutaidot, kieli-identiteetti ja ruotsin kieli arjessani (4 op)

Perustelut:

Yhden opintopisteen mittaista opintojaksoa on haastavaa arvioida. Kielissä tulisi arvioida kielitaitoa

monesta eri näkökulmasta (luetunymmärtäminen, kuullun ymmärtäminen, kirjoittaminen, puhuminen), joten näihin aineisiin 1 op mittainen opintojakso sopii erityisen huonosti.

Varsinkin lukion alussa on mielekästä, että opiskelijan ensimmäinen kosketus ko. aineisiin ei tule vain puolen periodin mittaisesta pikaopintojaksosta.

Neljän opintopisteen kokonaisuus varmistaa sen, että opiskelijoita ei vaihdu puolen periodin jälkeen, joten opettaja tutustuu heihin enemmän, jolloin heille pystytään tarjoamaan parempaa, henkilökohtaisempaa opetusta.

Aineyhteistyöpajassa esitys sai laajan kannatuksen. Asiaa koskevassa kyselyssä enemmistö kannatti moduulien yhdistämistä. Myös rehtorit ovat hyväksyneet esityksen.

5**Yhteiskuntaopin (YH) ja matematiikan (MAA, MAB) yhteinen Talous tutuksi -opintojakso puretaan esityksen mukaisesti**

Esitys:

Yhteiskuntaopin ja matematiikan yhteiset Talous tutuksi -opintojaksot (MAA09YH02, 3 op ja MAB07YH02, 3 op) puretaan erillisiin pakollisiin opintojaksoihin sekä lyhyessä että pitkässä matematiikassa seuraavasti:

Nykyiset:

MAA9+YH2 Talous tutuksi (3 op)

MAB7+YH2 Talous tutuksi (3 op)

Esitys:

YH2 Taloustieto (2 op)

MAA9 Talousmatematiikka (1 op)

MAB7 Talousmatematiikka (1 op)

Perustelut:

Talous tutuksi -opintojakson järjestäminen on osoittautunut käytännössä haasteelliseksi. Esimerkiksi yhteiskuntaopin opintojaksoa halutaan tarjota eri lukioissa eri aikaan, mikä aiheuttaa joissakin tapauksissa hankaluuksia matematiikan opintojaksojen sijoitteluun. Opintojaksoa ei ole vielä tarjottu opiskelijoille eli muutos ei vaikuta heihin. Työryhmä haluaa muistuttaa, että aineiden välistä yhteistyötä voi ja tullaan jatkossa kehittämään, vaikka opintojaksona kokonaisuutta ei tarjottaisikaan.

Esitys on matematiikan ja yhteiskuntaopin aineenopettajien yhteinen. Opettajille teetetyssä kyselyssä muutos sai vankan kannatuksen. Myös rehtorit ovat hyväksyneet esityksen.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Espoon kaupungin suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelman muutokset

Oheismateriaali

- Espoon kaupungin suomenkielisen lukiokoulutuksen opetussuunnitelma, tarkistettu 9.6.2021

Tiedoksi

Espoon kaupungin lukiot